

NATHALIE BECQUART XMCJ

**Szinodalitás:
kulcstémák és kihívások
– Egy római perspektíva**

A *Szinodalitás: kulcstémák és kihívások* című előadásom elején szeretnék rámutatni arra, hogy a szinodalitásra a szinódus megtapasztalásának közepette reflektálunk. A 2021–2023-as szinódus tavaly októberi megnyitása óta arra lettünk meghívva, hogy „együtt járjunk”, továbbá arra, hogy aktívan vegyünk részt a szinodális konzultációban. Ezt találoan fejezi ki e szinodusi folyamat témája: *Egy szinodális egyházért: közösség, részvétel és küldetés*. Az előkészítő dokumentum mint e szinódus útiterve, a következőképpen kezdődik:

„Az Isten egyházát szinódusra hívják össze. Az »Egy szinodális egyházért: Közösség, Részvétel és Küldetés« elnevezésű szakasz 2021. október 9–10-én fog ünnepélyesen megnyílni Rómában, majd október 17-én a helyi egyházakban. Az egyik alapvető állomás a Püspöki Szinódus XVI. Rendes Közgyűlésének megünneplése lesz 2023 októberében, amelyet a végrehajtási szakasz követ, amely ismét érinti az egyes egyházakat. Ferenc pápa ezzel

az összehívással arra kéri az egész egyházat, hogy elmélkedjen egy, az egyház élete és küldetése szempontjából meghatározó témáról: »Isten pontosan ezt a szinodális utat várja el a harmadik évezred egyházától«. Ez az út, amely követi az egyház megújulását, illetve amelyet a II. Vatikáni Zsinat javasolt, ajándék is, és feladat is. A közös utazással és a megtett útról való közös elmélkedéssel az egyház a tapasztalatai révén tanulhatja meg, mely folyamatok segíthetik a közösség megélését, a részvétel elérését, a misszió felé való nyitást. Valójában a mi »együttjárásunk« az, ami a leghatékonyabban közvetíti és manifesztálja az egyház mint Isten zárandok és missziós népének természetét.” (PD 1.)¹

Az tény, hogy „az egyháztörténelem kétezer éve során először hívnak össze szinódust, hogy Isten egész népét bevonják”, arra vezethet bennünket, hogy Monsignor Piero Codával¹ együtt kijelentsük: „A II. Vatikáni Zsinat óta a legfontosabb egyházi eseményt éljük.” Monsignor Coda mindehhez még hozzáfűzte:

„Következésképpen egy szinódus a szinodalitásról nem azt jelenti, hogy egy témára összpontosítunk a többi között, hanem inkább az egyháznak mint közösségnek és küldetésének a mélyebb identitására, amely akkor válik valóságossá és történelmileg meghatározóvá, ha mindenki részt vesz benne. Az egyház valójában csak akkor válik ilyenné, ha mindenki viszi a vállán, megosztja szívében, illetve ha minden testvér szolgálatában benne van,

¹ *Sinodo, il teologo Coda: è l'avvenimento più importante dopo il Concilio* [online] <https://www.vaticannews.va/it/vaticano/news/2021-10/sinodo-sinodalita-coda-intervista-papa.html> [2022. 09. 29.]

kezdve különösen korunk kitaszítottjaival, az egzisztenciálisan és lelkileg perifériára szorultakkal.”²

Sokak számára a szinodalitás egyszerűen egy felkapott kifejezéssé vált. Világszerte számos kezdeményezést és publikációt látunk, amelyek minden szinten egy szinodálisabb egyházat szorgalmaznak. Ferenc pápa a szinodalitást pápasága egyik fő pilléréként kezeli, és a következő Püspöki Szinódus témájaként ezt választotta.² Vele együtt minden megkeresztelt ember meghívást kap arra, hogy a szinodalitás támogatója és szereplője legyen. De mi is pontosan a szinodalitás? Az egyháznak milyen vízóját fejezi ki? S milyen gyakorlati alkalmazásra hív?

A szinodalitást leegyszerűsítve gyakran a „szinódus” szó etimológiája alapján mutatják be, amely a görög *szün-hodosz* szóból származik, s annyit jelent, hogy „együtt járni”. A szinodalitás „együttjárás” a Lélekre hallgatva. A szinodalitás egy ősi fogalom, melynek latin megfelelője a *concilium* (angolul „council”), ami a püspökök gyűlését jelöli. Ez egy gazdag és sokrétű fogalom, amelynek pontos meghatározása még várat magára. Ez azért van így, mert a szinodalitás mindezekelőtt egy élet- és munkaforma:

„Ez a *modus vivendi et operandi* az Igét hallgató és az Eucharisziát ünneplő közösségen, a közösség/úrvacsora testvériségén, valamint az életben és a küldetésében Isten egész népének közös

² Amint azt 2020. március 7-én bejelentették, Ferenc pápa a Püspöki Szinódus következő rendes közgyűlésének témájaként a „Szinodális Egyházért: közösség, részvétel és küldetés” témát választotta. [online] <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2020/03/07/0145/00318.html> [2022. 10. 10.]

felelősségén és részvételén keresztül működik minden szinten, különbséget téve a különféle szolgálatok és szerepek között.”³

A szinodalitás úgyszólván életstílus, egy gyakorlat, az egyház létének egy módja a történelemben „a Szentháromságban hívő közösség képében”. Ahogy Ferenc pápa mondja:

„A hagyományos, de mindig megújuló/ megújítandó szinodalitás gyakorlata Isten népének útja során az egyháznak mint a közösség misztériumának megvalósítása a szentháromságos közösség képében. Köztudott, hogy ez a téma nagyon közel áll a szívemhez: a szinodalitás egy stílus, egy együttjárás, és ez az, amit az Úr az egyháztól a harmadik évezredben elvár.”⁴

Ez az ősi felfogás valójában a korai egyházra volt jellemző. Az első századokban számos helyi szinódust és zsinatot szerveztek, így lehetővé téve a püspökök számára, hogy összegyűljenek, megvitassák és felismerjék, milyen döntéseket kell meghozniuk egy olyan közegben, amelyet feloldásra váró ellentmondások és eretnokségek jellemeztek. John O’Malley jezsuita történész nyomán felismerhetjük, hogy „történelmi szempontból a hagyományos egyházkormányzás szinodális kormányzás volt”. Valóban, „mind a helyi, mind az egész egyház szintjén a hagyományos

³ Uo.

⁴ Ferenc pápa beszéde a Nemzetközi Teológiai Bizottság tagjaihoz (2019. November 29.) [online] https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/november/documents/papa-francesco_20191129_commissione-teologica.html [2022. 10. 10.]

egyházkormányzás szinodális, azaz kollegiális volt”.⁵ A szinodalitás a Bibliában gyökerezik, és különösen is a jeruzsálemi „zsinat” gyakran idézett vízvíasztó pillanatában (vö. ApCsel 15), amelyet az összes későbbi zsinat „paradigmatikus modelljének”⁶ tekintenek. Ugyanakkor kortárs víziójában és mai értelmezésében a II. Vatikáni Zsinat gyümölcse. Valójában Szent VI. Pál hozta létre a Püspöki Szinódust 1965 szeptemberében, a zsinat negyedik, egyben utolsó ülészakának megnyitóján. Ezzel a szinodalitást szándékozta kifejezni, illetve a zsinati atyák által kívánt és megtaasztalt kollegialitás elmélyítésének eszközét.⁷

Ferenc pápa kiemeli a Püspöki Szinódust mint az egyház reformjának fontos eszközét, tekintettel annak missziós átalakulására. Ennek fényében a szinodalitás egyre nagyobb lendületet kap, és egy dinamikus vízióként bontakozik ki az irgalmasságra összpontosító és állandó átalakulásra hívott egyház számára. Hiszen a szinodaltás, az egyházi reform és az átalakulás valójában szorosan összefügg.⁸

⁵ JOHN O’MALLEY: *When Bishops Meet. An essay comparing Trent, Vatican I, and Vatican II*, Harvard Belknap, Cambridge, Massachusetts, 2019, 58.

⁶ MELONI ALBERTO – SCATENA SILVIA (eds.): *Synod and Synodality. Theology, History, Canon Law and Ecumenism*, LIT Verlag, Münster, 2005, 113.

⁷ Ha a szinodalitás és a kollegialitás ugyanabban a „közöségi dinamizmusban” szerepel, amely az egyházat alkotja, akkor technikai értelemben ma különbséget teszünk a kollegialitás – a püspöki kollegialitás értelmében, ahogyan azt a II. Vatikáni Zsinat során újra bevezették – és a szinodalitás között, amely már nem egyedül a püspöki kollegialitás kifejezése, hanem minden hívőt magában foglal.

⁸ Idézi Arturo Sosa SJ a Rafael Luciani és Carlos Schickendatz által szerkesztett könyv bevezetőjében: RAFAEL LUCIANI – CARLOS SCHICKENDATZ (eds.): *Reforma de estructuras y conversión de mentalidades*, Ediciones Khaf, 2020.

A 2013. november 9-én a Casa Santa Martában ünnepeelt eucharisziában Ferenc pápa így beszélt az egyház kihívásáról: „*Ecclesia semper reformanda*. Az egyháznak mindig meg kell újulnia, mert tagjai bűnösök és megtérésre szorúlnak.”⁹ Ennek következtében a szinodalitás – gyakorlatában és megvalósításában – a személyes és közösségi megtérés felhívását hordozza. Ez a lelki és lelkipásztori átalakulás egy útja. Lelki attitűdöt tételez fel és követel meg. Akár szinodális lelkiségről is beszélhetnénk, amely valójában közösségi lelkiség, amelyet pontosan leírt a Nemzetközi Teológiai Bizottság 2018-ban megjelent *Szinodalitás az Egyház életében és küldetésében* című fontos dokumentuma. „A közösség lelkisége és formálása a szinodális életért” című 107. bekezdésben olvashatjuk:

„Ezért szükséges, hogy az egyház »a közösség otthonává és iskolájává« váljon. Szív és elme megtérése, valamint az egymás befogadására és meghallgatására irányuló fegyelmezett képzés nélkül a közösség külső eszközei aligha lennének hasznosak; éppen ellenkezőleg, pusztán szívtelen, arcatlan maszkokká változhatnak: »Míg a törvény bölcsessége azáltal, hogy pontos szabályokat ír elő a részvételre, az egyház hierarchikus felépítéséből következik, és megakadályozza az önkényességre vagy igazságtalan követelésekre irányuló csábítást, addig a közösség szellemisége azáltal, hogy bizalomra és nyitottságra ösztökél, teljes összhangban van a méltósággal, valamint Isten Népe minden tagjának felelősségével, az intézményes valóságot lélekkel itatja át.«”⁹

⁹ International Theological Commission: *Synodality in the Life and Mission of the Church* (March 2, 2018), §107. [online] https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/

A jelenlegi szinódust négy korábbi szinódus nyomában éljük meg, ezek a következők:

- a családról szóló két Püspöki Szinódus 2014-ben és 2015-ben;
- az ifjúsággal, a hittel és a hivatástudattal foglalkozó rendes szinódus 2018-ban;
- illetve az Amazonasról szóló rendkívüli szinódus 2019-ben.

Ezek a szinódusok hangsúlyozták a kísérés és a tisztánlátás megkülönböztetés? kihívását. Az ifjúsággal és az Amazonassal foglalkozó szinódus a szinodalitás kihívására mint a saját szinodális megkülönböztetésének gyümölcseire mutatott rá, amely az egyetlen út ma az egyház számára, hogy elérje kortársainkat, hirdesse nekik az Evangélium örömét és átadja a hitet.

A szinodalitásról való elmélkedés az egyházzal való elmélkedést jelenti: milyen stílusú egyház akarunk ma lenni? A szinodalitás útját kell választani annak az egyháznak, amely missziós, éli a közösséget, és amely mindenki részvételének köszönhetően él a világ szolgálatában.

Amikor szinodalitásról beszélünk, az első kihívás annak megértése, hogy ez valóban Isten hívása az egyház számára a harmadik évezredben. A II. Vatikáni Zsinat fogadtatásának ebben a szakaszában a szinodalitást úgy tekintették, hogy ez kell, hogy legyen az egyház útja napjainkban. Ferenc pápa ezt így foglalta össze: „A szinodalitás az útja annak, hogy Isten akarata szerint ma az egyház legyünk egy olyan dinamikában, ahol felismerjük és közösen hallgatjuk a Szentlélek hangját.” Ily módon válaszunknak a

[cfaith/cti_documents/rc_cti_20180302_sinodalita_en.html](https://www.vatican.va/press-releases/2022/10/10/cfaith/cti_documents/rc_cti_20180302_sinodalita_en.html)
[2022. 10. 10.]

hit cselekedetében kell gyökereznie, amely kifejezi azt a vágyunkat, hogy Istennek az egyház felé küldött hívására válaszoljunk. Ez nem egyszerűen személyes választás kérdése.

Ezen a szinóduson keresztül a kihívás – Ferenc pápa szavaival élve – a *sensus fidei* meghallgatása a piramis megfordítása érdekében, ezért is hangsúlyozza ennek az első szakasznak a fontosságát, amikor is helyi szintű meghallgatás történik minden egyházmegyében:

„A szinodális folyamathoz való visszatérés érdekében nagyon fontos az egyházmegyei szakasz, mivel ez magában foglalja az összes megkeresztelt meghallgatását, a tévedhetetlen *sensus fidei in credendo* alanyát. Bizonyos ellenállás tapasztalható az ellen, hogy túllépünk a vezetőkre és követőkre, a tanítókra és a tanítottakra mereven felosztott egyház képén; elfeledkezünk arról, hogy Isten szereti felforgatni a dolgokat: ahogy Mária mondta: »a hatalmasokat letaszította trónjukról, az alázasokat pedig felemelte« (Lk 1,52). Az együttjárás inkább vízszintes, mint függőleges; a szinodális egyház megtisztítja a horizontot, ahol Krisztus, a mi Napunk felkel, miközben a hierarchiának történelmi emlékműállítás eltakarja azt.”¹⁰

Ez a szinódus arra hív bennünket, hogy hagyjuk magunk mögött azt, amit Yves Congar OP, francia teológus *hierarchikus vízió*nak nevezett: vagyis egy túlméretezett hierarchiát, amely kiemeli az egyház intézményes vízióját. A kihívás az, hogy újra

¹⁰ *Ferenc pápa beszéde a Római Egyházmegye híveinekhez* (2021. Szeptember 18.) [online] <https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2021/september/documents/20210918-fedeli-diocesiroma.html> [2022. 10. 10.]

felfedezzük az első keresztények eredeti elképzelését a Krisztusban való testvériségről.

Ám ahhoz, hogy a szinodalitást az egyház életének és küldetésének meghatározó témájaként értsük, nem egyszerűen elmélkedni kell róla, hanem meg kell élni és a gyakorlatba átültetni. Ez a szinódus egy igazi gyakorlat a szinodalitásban: út, amelyet együtt kell követni; utazás, zarándoklat, hogy megtanuljunk, hogyan élhetjük meg konkrétabban a közösséget; hogy elérjük mindenki részvételét, mindig szem előtt tartva közös küldetésünket. Más szavakkal a mindennapi életben az egyház valódi természetét szentháromságos gyökereiben éljük meg: az egyház mint Isten zarándok és missziós népe képében.

Ez a szinodális folyamat az egyházmegyei, majd az országos szakasszal kezdődött. Ez volt a legfontosabb szakasz a figyelmes meghallgatás kihívásával, alulról kezdve. Ennek a meghallgatási szakasznak a gyümölcseit a püspöki konferenciák szintjén gyűjtöttük össze, és továbbítottuk Főtitkárságunknak, a Püspöki Szinódus Főtitkárságának, amely majd előkészíti az ezt követő kontinentális szakaszt.

A püspöki konferenciáktól beérkezett anyagok segíteni fognak bennünket abban, hogy egy olyan dokumentumot dolgozzunk ki, amely mindezt a visszajelzést tükrözi, s amely beépül a kontinentális szintű találkozókba. Ezek a kontinentális találkozók fognak olyan végleges dokumentumokat előkészíteni, amelyek a 2023. októberi Püspöki Szinódus gyűlését szolgáló munkaeszköz alapját képezik.

Ezt a közös utazást ma abban az összefüggésben fogadjuk, amelyben élünk, amelyet a világjárvány, a nagy változások, az egyenlőtlenségek és igazságtalanságok jellemeznek, és amelyben halljuk a Föld és a szegények kiáltásait (vö. PD 4.). Így éljük meg azt,

amit a *Gaudium et Spes* mondott az idők jeleiről, melyeket egyházként kell értelmeznünk (vö. GS 4). A szinodális folyamat azzal kezdődik, hogy megnézzük a valóságot, azt a helyzetet, amelyben élünk, hogy értelmezzük az idők jeleit. Ahogy Ferenc pápa emlékeztet bennünket, mindannyian ugyanabban a csónakban evezünk, egyetlen emberi család vagyunk. Meg kell tehát találnunk a módját, hogy hogyan éljük meg a testvériséget és a szociális barátságot közös otthonunkban. Ebben az értelemben a szinodalitás világosan kifejezésre jut a *Laudato Si'* és *Fratelli Tutti* perspektívái által, amelyek olyanok, mint egy mai missziós térkép. Az egyház számára e két világos enciklika gyakorlati megvalósításának egyetlen módja a szinodális megtérés. Az előkészítő dokumentum a szinodalitást az egyház konstitutív elemeként határozza meg: „a szinodalitás az egyház királyi útja, amely arra hivatott, hogy megújuljon a Lélek tevékenysége és az Ige hallgatása által” (PD 9.).

Mivel a Szentlélekre való hallgatásról van szó, a szinodalitás egy spirituális folyamat, amelynek célja, hogy segítsen elképzelni egy másfajta jövőt az egyház számára azon célból, hogy egy másfajta jövőt képzeljünk el a társadalom számára is. Az egyház ugyanis arra hivatott, hogy prófétai jel legyen az emberi családnak, amelynek egy közös projektre van szüksége. Ferenc pápának a püspöki szinódus 50. évfordulója alkalmából elmondott kulcsfontosságú beszéde azzal az egyháznak szóló kihívással zárul, hogy az egyház világosság legyen a nemzetek számára. A szinodalitás nem egyszerűen az egyház életének *ad intra* javításáról szól: mindig van *ad extra* célja az emberi társadalom számára is. Ezért nagyon fontos tudatában lennünk, hogy ennek a szinodális folyamatnak az a célja, hogy

gyümölcsöt hozzon nemcsak az egyház, hanem egész társadalmunk és az egész bolygó számára.

A kihívás abban áll, hogy megéljük az új pünkösdöt. Ezt tapasztaltuk az ifjúsággal foglalkozó szinóduson is, amely egy igazi élmény volt az egyházzal, ahogyan megálmodjuk azt. Egy olyan egyházzal, amely hatalmas örömet szerez és megújít bennünket. Ebből a tapasztalatból született egy új pünkösd képe, amelyet a II. Vatikáni Zsinat is használt. A II. Vatikáni Zsinat fogadtatásának ebben az új szakaszában arra kapunk meghívást, hogy egy új *aggiornamentót* éljünk meg ennek a zsinatnak az *aggiornamentóján* belül, amelynek a befogadását még nem fejeztünk be. A mostani szinódus megnyitása alkalmával Ferenc pápa ezt kegyelmi eseményként jellemezte. Ez okból kifolyólag az *Adsumus Sancte Spiritus* imát javasoljuk ehhez a szinodális folyamathoz. Ezen az imán érdemes elmélkedni, mert közvetíti számunkra mindazokat a spirituális attitűdöket, amelyeket meg kell élnünk, hogy belépessünk a szinodális folyamatba. A szinodális élet alázatot igényel, nyitottnak kell lenni a Szentlélek tevékenységére, és a megtérés útján kell járni.

Ahogy azt az előkészítő dokumentum is leírta, a szinódus célja nem egyszerűen dokumentumok előállítása: „...a szinódusnak, és így ennek a konzultációnak sem az a célja, hogy dokumentumokat készítsen, hanem hogy álmokat ültessen, próféciákat és víziókat hozzon, lehetővé tegye a remény táplálását, bizalmat keltsen, sebeket kössön be, kapcsolatokat szőjön fel, ébressze a remény hajnalát, hogy tanuljunk egymástól, és teremtsünk ragyogó leleményességet, amely megvilágosítja az elméket, megmelengeti a szívet, erőt ad a kezünknek.” (PD 32). Ezek a szinodalitás gyümölcsei.

Ahogy Ferenc pápa mondja: „Amit az Úr kér tőlünk, az bizonyos értelemben már a »szinódus« szóban is jelen van. Az együttjárás – laikusoké, lelkipásztoroké, Róma püspöké – könnyen szavakba önthető fogalom, de a gyakorlatban nem olyan egyszerű.”¹¹

Amíg nem tapasztaltad meg a szinodalitás valódi élményét, nem tudod, mi az. A szinodalitás megértéséhez nem elegendő intellektuális erőfeszítéseket tenni. Első kézből kell megtapasztalni. Ez a jelenlegi szinódus azt javasolja, hogy megtanuljunk, illetve újra tanuljunk a szinodális tapasztalatot.

Az egyház születésekor, a korai egyház első századaiban a szinodalitás volt az egyház stílusa. A korai egyházban a kormányzás szinodális és kollegiális volt: senki sem döntött egyedül. Azután több okból kifolyólag – ahogy Congar kifejezte – a második évezred az egyházi hierarchiát hangsúlyozta és tökéletes társaságként ismerte el. Ma újra meg kell tanulnunk a szinodalitást, amely már jelen van az Apostolok Cselekedeteiben is a jeruzsálemi zsinaton. Ugyanakkor nem a régebben megéltek másolásáról van szó, mivel a körülmények és a kontextus is megváltozott. Ezért fel kell ismernünk, hogyan éljük és erősítsük meg a szinodalitást a mi korunkban. A szinodális átalakulásnak ezt az útját kell követnünk. Ez azonban nem egy olyan út, amelyet most kell elindítanunk. Számos helyen történtek már szinodális megtapasztalások, például egyházmegyei szinódusok.

¹¹ Ferenc pápa beszéde a Püspöki Szinódus intézménye létrehozásának 50. évfordulójára rendezett ünnepségen (2015. Október 17.). [online] https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html [2022. 10. 10.]

A szinódus felhívása mindenekelőtt arra irányul, hogy vizsgáljuk meg, hogyan éljük meg már jelenleg is ezt az „együttjárást”, ami maga a szinodalitás. Arra vagyunk ma felkérve, hogy folytassuk a szinodalitás gyakorlását, hogy válaszoljunk Isten hívására, ezáltal egy szinodálisabb egyházzá váljunk. Egyszóval az egész egyház „szinodalizációjának” perspektívájáról beszélünk, ami jóval túlmutat ezen a szinóduson.

Ma ebben a szakaszban vagyunk, ahol tanuljuk vagy újratanuljuk a szinodális egyházat, amely a meghallgatás egyháza, ahol mindenki tanul a másiktól. Ez az utazás egy „tanulási folyamat”, amelyen keresztül azt tapasztaljuk meg, hogy együtt kelünk útra azért, hogy tanuljunk. Bizonyos értelemben, amit ezen a szinóduson keresztül élünk meg, az egy „tanuló” egyház felé vezető út, amelyben mindannyian – papok, püspökök, lelkipásztorok, vezetők, nők, férfiak, megkeresztelték, világiak, felszentelték – inkább szinodális lények vagyunk. Ferenc pápa így fogalmazott:

„A II. Vatikáni Zsinat a szinodális és püspöki közösség eszményét adja. Ezt még tovább kell fejlesztenünk plébániai szinten is, tekintettel az előírtakra. Vannak plébániák, amelyeknek nincs sem lelkipásztori, sem gazdasági tanácsa, bár a kánonjogi kódex erre kötelezi őket. Itt a szinodalitás léte forog kockán.”¹²

Végezetül: „Nem elég szinódust tartani, szinódusnak kell lennie. Az egyháznak intenzív belső megosztásra van szüksége: élő párbeszédre

¹² Guillaume Goubert és Sébastien Maillard exkluzív interjúja Ferenc pápával (*La Croix*, 2016. május 17.). [online] <https://www.la-croix.com/Religion/Pape/Entretien-exclusif-avec-pape-Francois-integralite-2016-05-17-1200760636> [2022. 10. 10.]

a lelkipásztorok között, valamint a lelkipásztorok és a hívek között.”¹³

A szinodalitás egyik legnagyobb kihívása a párbeszéd erősítése. Ez a párbeszéd körkörösséget követel meg minden hívő *sensus fidei fidelium*a, a magisztérium és a teológiai munka között. A szinodalitás megélésének három nélkülözhetetlen kulcsa: a közösség, a részvétel és a küldetés. Ezek nem különülnek el egymástól; ki kell fejeznünk őket egymásnak, egymásra utalnak. Ez a kihívás, amiben élünk. A szinodalitás kávézás vagy étkezés közben kezdődik. Ez a családgyház stílusa, ahol találkozunk mint a testvérek egyazon családjában, egyesülve, imádságra és Isten ígéjére összpontosítva, hogy megéljük a Krisztusban való testvériséget magunk között és az egész emberiséggel.

Ferenc pápa három kulcsszót adott nekünk e szinódus útitervéül: „Találkozás, meghallgatás, megkülönböztetés: a szinódus három szava, amelyekkel szeretnék elidőzni.” Mert „szinódust tartani” azt jelenti, hogy ugyanazon az úton járunk, együtt járunk, ahogy Jézus eljött, hogy oly sok férfival és nővel találkozzon küldetése során. A szinodális egyház igazi paradigmájaként különösen gondolhatunk arra, ahogyan Krisztus elérte a tanítványokat az Emmausz felé vezető úton (vö. Lk 24). A szinodalitás megélése azt jelenti, hogy együtt járunk misszionárius zarándokok népeként, hogy megtanuljuk és újratanuljuk Jézus stílusát, aki kimegy, hogy találkozzon és meghallgasson. A szinodalitás kéz a kézben jár a találkozásnak

¹³ Ferenc pápa beszéde az ukrajnai görögkatolikus egyház szinódusának tarjaihoz (2019. Július 5.). [online] https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/july/documents/papa-francesco_20190705_sinodo-chiesaucraina.html [2022. 10. 10.]

eme kultúrájával: mert ez egy olyan, Isten képmásában létező egyházat jelent, amely nem a Holdon vagy képzeletbeli terekben él. Ferenc pápa így fogalmazta ezt meg:

„Isten nem tiszta és rendezett helyeken található, távol a valóságtól, hanem mindig mellettünk jár. Ott találkozunk velünk, ahol vagyunk, az élet gyakran sziklás útjain. Ma, amikor elkezdjük ezt a szinodális folyamatot, kezdjük azzal, hogy megkérdezzük magunktól – mi mindannyian, a Pápa, a püspökök, a papok, a szerzetesek és a világiak –, a keresztény közösség, megtestesítjük-e Istennek ezt a »stílusát«, aki bejárja a történelem útjait, és osztozik az emberiség életében. Felkészültünk ennek az utazásnak a kalandjára? Vagy félünk az ismeretlentől, és inkább a szokásos kifogásokban keresünk menedéket: »ez haszontalan«, vagy »mi mindig így csináltuk«?”¹⁴

Tisztában vagyunk vele, hogy ennek a szinódusnak a perspektívája és kezdeményezése meglehetősen változatos reakciókat vált ki az egész világon. Sok helyen nagy lelkesedéssel fogadják, de ez egyben felhívás is a változásra, egy új egyházi stílusba való belépésre. Normális tehát, hogy vannak félelmek és ellenállás, mert egy részben ismeretlen út felé haladunk. Továbbra is arra kell összpontosítanunk, hogy valóban Krisztus az, akit a szinodalitás példaképeként kaptunk. Ferenc

¹⁴ Részlet Ferenc pápa homíliájából, amelyet 2021. október 10-én mondott a szinodusi út megnyitásakor. [online] <https://www.vatican.va/content/francesco/en/homilies/2021/documents/20211010-omelia-sinodo-vescovi.html> [2022. 10. 10.]

pápa a következőképpen kommentálja a gyermek Jézus történetét a templomban a *Christus Vivit*ben:

„...amikor visszatért zarándokútjáról Jeruzsálembe, szülei azt hitték, hogy tizenkét éves fiúként (vö. Lk 2,42) szabadon jött-ment a tömegben, pedig nem látták egész nap: »abban a hitben, hogy az úti társaságban van, mentek egy napig« (Lk 2,44). Feltételezték, hogy Jézus bizonyára ott volt, szóba elegyedett a többiekkel, viccelődött más fiatalokkal, hallgatta a felnőttek történetét, megosztva a csoport örömét és bánatát. Valójában a görög szó, amelyet Lukács a csoport leírására használ – *synodía* – egyértelműen egy nagyobb »úton lévő közösséget« idéz, amelynek a Szent Család is része. Szülei bizalmának köszönhetően Jézus szabadon mozoghat, és megtanulhat másokkal együtt utazni.” (CV 29)

Ezt a szinódust, ezt a mozgásban lévő közösséget megélni annyi, mint Jézushoz hasonlítani, vagyis hozzá hasonlóan elvegyülni mások között. Az ily módon történő közös haladásra kapunk meghívást.

Ez az ösvény a meghallgatás útján halad át. A pápa ehhez a ponthoz ragaszkodott püspöktársaival a szinodális folyamat elején:

„Ezt a folyamatot a kölcsönös meghallgatás gyakorlataként képzeltük el. Ezt szeretném kihangsúlyozni. Ez a kölcsönös meghallgatás gyakorlata, amelyet az egyház minden szintjén végeznek, és bevonják Isten egész népét. A bíboros vikáriusnak, a segédpüspököknek, papoknak, szerzeteseknek és laikusoknak hallgatniuk kell egymásra, majd mindenki másra. Hallgatni, beszélni és hallgatni. Nem vélemények összegyűjtéséről, nem egy felmérésről van

szó, hanem a Szentlélekre való hallgatásról, ahogyan a Jelenések könyvében olvashatjuk: »Akinek van füle, hallja meg, mit mond a Lélek az egyháznak« (2,7). Az első dolog, amit meg kell tennünk, hogy fülünk legyen, hogy hallhassunk. Hallani Isten hangját, érzékelní jelenlétét, tanúsítani áthaladását és éltető lehetét.”¹⁵

Az egymással való találkozás és meghallgatás után a szinodalitás harmadik mozzanata a megkülönböztetés. A szinodalitás útja a lelki és egyházi megkülönböztetés útja, amely imával és Isten szavának hallgatásával kezdődik. Ennek az utazásnak az a célja, hogy ösztönözze „olyan folyamatok létrehozását és végrehajtását, amelyek Isten népeként építenek bennünket, nem pedig a gyors következményekkel járó azonnali eredmények keresését” sürgetik.¹⁶

Ily módon, úgy látjuk, hogy ez egyben felhívás a szolgálati és lelkipásztori felelősség új stílusban történő gyakorlására. Egy szinodális stílus, amelyben „a pásztor beleolvad a közösségbe, amelyben jár, és amelynek ő a szolgája”. Ez egy igazi *conspiratio* megélése, Szent John Henry Newman fogalmával élve „közös lélegzetvétel a hívek és a pásztorok között”.

Az *Episcopalís Communio* apostoli konstitúció a szinódus vízióját nem elsősorban eseményként, hanem különböző fázisokat integráló folyamatként jegyezte fel, amelyeket a konstitúció az előkészítés, az ünneplés

¹⁵ Ferenc pápa beszéde a Római Egyházmegye híveihöz (2021. szeptember 18.). [online] <https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2021/september/documents/20210918-fedeli-diocesiroma.html> [2022. 10. 10.]

¹⁶ Ferenc pápa levele a Német Katolikus Egyházhoz a zsinati útról (2019. június 29.). Vö. [online] <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2019-06/pope-francis-letter-german-church-synodality.html> [2022. 10. 10.]

és a végrehajtás szakaszaiként jelöl meg. A mai megítélésünkkel azonban azt látjuk, hogy az első szakasz már a szinódus része. 2021. október 9–10. óta mindannyian beléptünk a szinódusba! A folyamatnak nemcsak kiindulópontja van, hanem megérkezési pontja is Isten népéhez (EC, 7). Szinódusról szinódusra egyre jobban megértjük, mi a szinodalitás, miközben továbbra is befogadjuk azt.

Befejezésül szeretném feltenni ennek a szinódusnak az alapvető kérdését (PD 26), amely továbbra is útmutatóul szolgál a következő lépésekhez, és segíthet abban, hogy nagyon konkrétan megvalósítsák a szinodalitást az Önök helyi egyházában:

Egy szinodális egyház az Evangélium hirdetésében „együtt jár”: Hogyan történik ez az „együttjárás” ma az ti helyi egyházatokban? Milyen lépések megtételére hív minket a Lélek, hogy növekedjünk „együttjárásunk” során? (vö. PD 26.)

Minden keresztény közösség, mozgalom, csoport, és ezért Önök mindannyian, akik Krisztushoz kötődnek, meghívást kapnak, hogy folytassák a szinodális megtérés útját. Az a fontos, hogy felismerjük, hol tartunk, és milyen további lépéseket tehetünk az előrehaladás érdekében. Ennek a szinodális folyamatnak a megvalósítása érdekében az előkészítő dokumentumot egy Vademecum kísérte, egy gyakorlati útmutató, amely meglehetősen konkrét útvonalakat tartalmaz, amelyeket a helyi kontextushoz kell igazítani, hogy megélhessük ezt a szinodális utat. Ezek a dokumentumok tíz témát mutatnak be számunkra, amelyeken keresztül elmélyíthetjük tisztánlátásunkat az egyház életének konkrét aspektusain keresztül:

1. társak az úton;
2. meghallgatás;
3. megnyilvánulás;
4. ünneplés;
5. közös küldetésünkért való felelősség megosztása;
6. párbeszéd az egyházban és a társadalomban;
7. ökumené;
8. tekintély és részvétel;
9. megkülönböztetés és döntés
10. és önmagunk formálása a szinodalitásban.

Annak érdekében, hogy lehetővé tegyük ezt a szinodális utazást, amelyben mindenkit főszereplőnek hívunk, a Szentlélekre hallgatva és együtt indulunk útnak. Arra vagyunk felkérve, hogy hordozói legyünk ott, ahol vagyunk, hogy elősegítsük és támogassuk a széles körű részvételt ebben a szinodális folyamatban, melynek célja a szinodális tapasztalat megteremtése, illetve gyümölcseinek leszüretelése. Egy tanulási út nyílik meg előttünk; művészet, amelyet a megélése által tanulhatunk meg: a megkülönböztetés művésze, a Szentlélek művészete egy dinamikus egyházban, amely mozgásban van a történelemben. Ezt a művészetet a kapcsolaton, a közösségen, a meghallgatáson, a párbeszéden, a közös felelősségvállaláson, a kölcsönösségen, a körköröségen és a karizmákban való növekedésen keresztül tanuljuk meg. Mindez arra ösztönöz bennünket, hogy egyre több kapcsolatot teremtsünk Isten népe sokféle tagjai között, és hagyjunk magunk mögött a versengő jövőképet.

A szinodalitás egy nyitott, előre meg nem írt út, amely a zűrzavar és a dezorientáció fázisain mehet keresztül, hiszen el kell hagynunk egy régi mintát, a klerikális egyházét a célból, hogy a szinodális egyházhoz átmenjünk a túlsó partra, amelyet még nem ismerünk,

de együtt fogunk megtapasztalni. A szinodalitás ösvényén keresztül el kell jutnunk az „én”-től a közösség „mi”-jéhez. A szinodalitás egy folyamat, amely egyházasít bennünket! Arról van tehát szó, hogy az egyházat egy olyan csónaknak tekintjük és éljük meg, amelyben mindannyian együtt haladunk előre a Lélek leheletében, amely az új pünkösdi útján vezet bennünket.

(Fordította: Döme Zsuzsanna)